

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. De vocum significatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

voluntatis, ex vi cuius vox, aut res in ratione signi instituitur: ergo qui cognoscit signum debet cognoscere talem actum, quia nequit cognosci signum, quin cognoscatur ratio formalis, ex vi cuius constituitur, sicuti nequit videri album, quin videatur albedo, per quam formaliter subiectum constituitur album. Sed sic est quod plures cognoscunt rem hanc, & illam vocem esse signa, quin cognoscant aliquem voluntatis actum, ex vi cuius talia signa fuerint constituta: ergo ratio formalis signi non consistit in actu voluntatis. Recte monet Hurtadus disput. 8. sect. 3. §. 12. difficultatem hanc communem esse in omnium sententia, siue enim dicatur rationem signi consistere in ente rationis, aut in relatione reali, aut moralitate aliqua, cognoscimus hanc vocem homo signum esse animalis rationalis, absque eo quod apprehendamus ens rationis, realem relationem, aut aliquam moralitatem. Quod si dicas aliquid horum, in quo constituitur rationem signi semper apprehendi, cum signum apprehenditur, eadem ratione dicam ego apprehendi semper actum voluntatis, ex vi cuius signum est institutum, experientia enim aequè vtrique refragatur, aut suffragatur. Hoc praemisso respondet Hurtadus album non posse videri sine albedine, quia hæc est tota videndi ratio, quæ seclusâ subiectum materiale videri nequit, posse tamen cognosci per intellectum album materiale, quin cognoscatur albedo. Eademque ratione posse cognosci signum materiale, hoc est materia, cui contingit ratio formalis signi quin hæc cognoscatur, & ex cognitione signi materialis duci in cognitionem rei significatæ non cognito actu voluntatis, ex vi cuius formale signum constituitur. Non placet solutio, licet enim verum sit posse cognosci signum materiale, hoc est materia signi secundum se, non cognita ratione formali signi, hæc materia signi, seu hoc materiale signum secundum se sumptum non ducit in cognitionem rei significatæ, ex eo enim quod quis percipiat hanc vocem homo, quæ est signi materia non deueniet in cognitionem animalis rationalis, si non cognoscat talem vocem constitutam esse ad significandum animal rationale, quod est cognoscere esse signum formale, & hoc ipsum cognoscere.

Respondet Arriaga disput. 13. sect. 2. num. 25. cum primo addiscitur lingua semper cognosci voluntatem, si non primi inuentoris, saltem eorum qui tunc loquuntur, & ideo semper interrogatur: *Quid vult dicere per hoc? Quid Latini, aut Graeci per hoc verbum intelligunt?* semel autem comparato illo verbo cum re significata, potest deinceps excitare eas species, seu significare in actu secundo, etiam si non excitet species de voluntate legislatoris, vel aliorum, quod, inquit, in excitatione specierum passim experimur, & in discursu patet: acquirimus enim conclusionem dependentem à praemissis, postea tamen manet in nobis species de ipsa conclusione, etiam si non recordemur praemissarum. Dedit eadem ferè Arriaga verba, quia mihi difficilem sensum reddunt, noluique aliis difficiliorem reddere. Exemplum adductum suadet cognitam rem ex signo posse sui speciem relinquere, ex vi cuius iterum cognoscatur signo non cognito, quod ego non inficio, verumtamen eandem rem posse iterum cognosci immediatè formaliter ratione signi, quo in actu secundo significatur signo non cognito, omnino alienum est à veritate, quia signum istud ducit in cognitionem rei significatæ media sui cognitione: ergo etiam si cum primùm linguam didicerim, cognouerim rationem formalem signi, & ex vi huius rem significatam, si iterum eandem rem sum cognosciturus non præcisè ex speciebus, quas ipsa prius cognita reliquit, sed ex signo, quo illam prius cognoueram, iterum debeo signum cognoscere, & consequenter rationem formalem illius. Secundò omnino falsum est pueros cum primùm linguam addiscunt cognoscere voluntatis actum, per quem voces constituuntur formaliter signa, non enim puer dum primo percipit voces linguæ, quam addiscit, perfectius cognoscit illarum significationem, quàm iam linguæ peritus, sed postea dum linguam dedit sepe non cognoscit actum voluntatis, quo voces constituuntur significatiuæ: ergo neque illum cognouerunt, dum prima linguæ elementa addiscebant. Deinde si pueri omnes, dum primo linguam didicerunt, actum voluntatis, ex vi cuius imposita fuit significatio voci, cognouerunt, quomodo iam grandiores effecti ferè omnes obliui sunt talem actum? vix enim vnum reperiemus Scholasticis litteris non instructum, qui huiusmodi voluntatis actum agnoscat.

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

Ceterum necessum non est cognoscere actum voluntatis in quo consistit ratio formalis signi, nisi valde confusè, ita vt nullam illius rationem possit reddere intellectus, mille exempla suadent, cognoscit enim quisque rusticus se esse dominum bouis, aut affini, quem emit, & penitus ignorat, in quo consistat formalis ratio domini, neque vnquam cogitavit de actu, quo venditor efficaciter voluit emptorem vti re venditâ citra omnium iniuriam, in quo consistit formalis ratio domini. Cognouit etiam ignarus quisque se matrimonium contraxisse cum propria vxore, & nihil cogitat de mutuo consensu, in quo sita est formalis matrimonij ratio. Insuper scit quis hoc animal esse hominem, hoc leonem, illud equum, & leporem aliud, nunquamque in mentem venit ratio formalis constitutiua harum specierum, de qua interrogatus nullam poterit rationem reddere. Respondeo ergo ad cognoscendam rem aliquam non quidditatiuè, & distinctè ea ratione, qua cognoscitur conceptus definitionis, sed confusè & indistinctè eo modo, quo res cognoscitur conceptu definiti, necessum non esse cognoscere rationem formalem constitutiua vt distinctam ab aliis rebus, sed cognitione quadam, ex vi cuius intellectus illam adhuc non percipiat vt distinctam ab aliis rebus ea ratione, qua cognoscitur principium rugiendi per conceptum respondentem huic voci leo, & cognoscitur mutui coniugum consensus per conceptum respondentem huic voci matrimonium, quâ etiam ratione cognoscitur actus, ex vi cuius vox constituitur significatiua, cum concipimus vocem illam habere rationem signi, etiam si intellectus non valeat discernere inter actum constitutiuum signi, & constitutiua aliarum rerum, neque de illo distinctè cogitare.

Ratio imaginis seu signi in pictura consistit in similitudine, quam habet cum prototypo secundum externam figuram, & in eo quod depicta sit ex intentione representandi tale obiectum, seu iam depicta inscriptione aliqua, seu alio externo signo ordinata sit à Domino, & representet obiectum aliquod cum quo similitudinem habet. Sic sæpè solemus picturis, quæ primo effectæ fuerunt ad hoc obiectum representandum vt ad alia obiecta valde distincta referenda, & modò sancti Iacobi titulo picturam inscribere, quæ antea profani militis titulo erat inscripta. Ob hanc ordinationem extrinsecam pictura dicitur Caesaris imago, & Caesar non dicitur imago picturæ, quia etsi similitudo eadem sit respectu vtriusque, pictura ordinata est vt Caesarem referat, Caesar verò non institutus est, neque effectus vt inferat picturam.

PUNCTUM III.

De vocum significatione.

Voces naturaliter significare, seu signa naturalia esse obiectorum sensere Socrates, & Cratylus teste Platone in Cratyllo. Consensere Pythagoræi ex Reuxippo lib. 1. de prædicamentis, & Heraclitus vt refert Ammonius. Hanc naturalem significationem tribuebam vocum proprietatibus, litteræ enim quædam sunt vehementiores spiritus, quædam leniores, quâ proprietate aliisque similibus possunt naturas rerum indicare.

Aristoteles 1. Perierm. cap. 1. & 2. negat voces naturaliter significare, atque tantum ex libera hominum impositione significationem habere, vnde nomen, & verbum definit vox significatiua ad placitum. Ex antiquis sic huic sententiæ subscripsit Diodorus Philosophus vt ex Ammonio refert P. Smigletius disputat. 12. questio. 2. vt suis seruis coniunctionum nomina imponderet, vt vnum vocaret quoniam, alium ergo, aliumque sicut, vt suam exerceret libertatem in significatione nominum imponenda. Ratio adducta ab Aristotele hæc est, quæ sunt à natura sunt communia apud omnes, vt patet in conceptibus, qui cum naturaliter res significant, iidem sunt apud omnes, atqui voces non sunt eadem apud omnes, sed diuersæ pro diuersitate nationum, & idiomatum. Neque solum diuersæ voces eidem rei iuxta diuersa idiomata respondent, sed etiam eadem vox apud diuersos diuersa significat, hæc enim vox lego apud Hispanos nomē est significans hominem laicum, & apud Latinos est verbum significans actionem, quâ intellectus præmissa oculorū visione percipit ea

K 3 quæ

quæ scripta sunt. Neque possunt reperiri voces naturaliter significantes res. Dupliciter enim potest intelligi vocem naturaliter significationem habere, vel propter similitudinem vniuocam in re, quæ potest esse inter sonum, & sonum, & de facto est in sono huius vocis *tinnitus* cum campanæ sonitu, & huius vocis *Taratantara* cum sonitu tubæ, vel non ob similitudinem, sed ob proprietates vocum in asperitate & lenitate consistentes. Quæstio non procedit de primo significandi modo, neque per illum constituitur ratio signi, ex vi enim prædictæ similitudinis inter sonum vocis & sonum tubæ seu campanæ, non est maior ratio propterquam hic sonus illo significetur, aut ille signum sit huius, cum neuter sit à natura inuentus ut alium referat. Difficultas est de secundo modo significandi, qui in vocibus reperiri nequit, quia proprietates illæ paucae sunt, & non habent tantam proportionem ad res, ut has possint explicare, & in cognitionem earum ducere. Quod ex eo patet, quod nullus huc vsque voces inuenit, quibus nulla conuentione facta circa ipsarum significationem possit loqui & suos exprimere conceptus. Neque voces ab Adamo posita huiusmodi fuere, ut naturas significant, extant enim modo voces ab Adamo rebus impositæ, & nullus ex illis naturas rerum quas significant, percussit, nisi prius sancta instruat lingua. Quod si Adamus, aliusve laudetur, ex eo quod aptum nomen alicui rei imposuerit, non ideo laudatur, quia aptam significationem voci imposuit, sed quia postquam vox iam suam significationem habebat, simul cum voce rem significatam tali subiecto accommodauit, exempli gratia, imposita fuit significatio huic voci *simplex*, quæ potuit imponi huic voci *serax*, & postea vox simplex cum suo significato propriissime columbæ accommodatur, quia res significata naturaliter conuenit columbæ.

Vox significatiua triplicem dicit respectum ad proferentem, qui illam substituit loco conceptus representantis obiectum, ad quod significandum vox est imposita, quia illam proferit ex intentione significandi, seu dandi signum, ex vi cuius audiens percipiat rem significatam. Dicit insuper respectum ad audientem ex se capacem concipiendi rem significandam, ex vi signi. Tandem dicit respectum ad rem, quam significat. Ex defectu prioris respectus signum non est vox ex se imposita ad significandum à pñtato prolata, quia non substituitur à proferente loco conceptus terminati ad obiectum, ad quod significandum vox illa imposita est, neque ex intentione manifestandi tale obiectum, seu dandi signum, ex vi cuius percipitur. Similiter cum quis secum verba facit apud flumen, seu apud hominem, quem scit linguæ suæ esse ignarum, loqui non dicitur, quia non potest talia verba proferre ex intentione manifestandi obiecta, ad quæ significanda sunt imposita, cum sciat flumen, & hominem linguæ ignarum non posse per illa signa res significatas percipere. Dixi, cum verba facit apud hominem, quem scit linguæ esse ignarum, quia si existimaret hominem illum linguæ esse peritum, bene posset verba proferre ex intentione significandi, seu dandi signa ad percipienda illorum obiecta, quod autem homo ille linguæ sit ignarus, & non possit talia signa percipere, non obest quo minus talis verborum prolatio, dicatur vera loquutio, quia homo ex se capax est habendi notitiam requisitam ad illa signa percipienda, & illa carere est valde per accidens ad loquutionem, aliàs cum quis alloquitur hominem Latinæ linguæ conscium, qui vnum vel alterum vocabulum ignorat, non diceretur loqui vocem illam, cuius significationem audiens ignorat.

Adde non improbabiler dici posse hominem coram arbore loquentem, quem existimat per summum errorem capacem esse percipiendi significationem verborum, quæ proferit eo animo, ut ab arbore percipiantur, arborem propriè alloqui, quia loquutio externa tantum dicit prolationem externam verborum, quæ imposita sunt ad significandum ex intentione ut ab audiente percipiantur secundum propria significatione. Tantum enim in audiente requiritur capacitas percipiendi, ut proferens verba possit sine errore illum alloqui, quia non potest dari loquutio nisi ad subiectum, quod iudicatur capax percipiendi verba, quia hæc in loquutione debent proferri ex efficaci intentione, ut percipiantur, quæ intentio esse non potest si cognoscatur subiectum coram quo verba proferuntur, incapax esse illa intelligendi, aut hic & nunc illa non posse intelligere quia ignorat significationem vocibus impositam.

Ex hac doctrina constat significationem vocis in actu primo desumendam esse ex conceptu imponentis voci significationem, ad cuius placitum significant, quia ex illo habent totam virtutem significandi, & non potest quis imponere vocem ad significandum id, quod ipse non percipit, neque alio modo ab illo, quo eandem rem percipit. Significatio in actu secundo taxatur secundum conceptum proferentis loco cuius vox substituitur, & tantum dicitur vox significare hic & nunc, quod proferens concipit ex vi conceptus loco cuius vocem substituit, quod tantum intendit significare per vocem, & eo tantum modo, quo ab ipso percipitur. Ita tenet Caiet. 1. part. quæst. 13. art. 10. & P. Vafq. 1. part. disp. 17. cap. 4. & disp. 57. cap. 1. & 3. & apud hunc Capr. Altissod. Bonuent. Marfil. & Richardus.

Quod si aliquando audiens vocem perfectius rem concipiat quam proferens, & imponentis significationem voci, sicuti Angelus clarè, & distinctè Deum concipit, audita hac voce Deus, quem proferens obscurè, & confusè tantum agnouit, perfectio illa intellectio in audiente non procedit ex signo, quod dedit proferens, sed ex notitia quam iam habebat rei significatæ, & ita verbum prolata non dicitur significare obiectum in eo casu, ea perfectione qua percipitur ab audiente, cum perfectio illa non procedat ex verbo, tanquam ex signo. Concedimus ergo percipiens hanc vocem Deus posse perfectius illa audita cognoscere Deum, quam ille qui verbum proferit, & qui verbo significationem imposuit, negamus tamen tunc verbum Deus perfectius significare suum obiectum, quam illud concipit proferens, quia excessus ille perfectionis in audiente non ex prolato processit, quod si alia notitia eiusdem obiecti non præcessisset, illam nullatenus posset inducere. Scotus, Ocham, Gabriel qui docent in 1. dist. 22. posse vocem imponi ad perfectius rem significandam, quam ab imponente percipitur, explicandi sunt, iuxta illud quod modo concessimus, videlicet audita voce posse audientem perfectius rem concipere, quam proferens modo supra explicat. Neque alius potest esse modus defendendi hanc sententiam, alioqui sequeretur, posse aliquem perfectius loqui de rebus, quam eas intelligeret, quia verba ab ipso prolata perfectius rem significant, quam ipse conciperet. Neque Deus diceretur ineffabilis, quod absurdissimum est, quia possum ego proferre hoc nomen Deus, quo audito à Beato, Beatus Deus cognoscit sicuti est.

Vltimo de vocibus inquiritur an significant res vel conceptus, quæ difficultas ex doctrina tradita facillè soluitur. Id enim significant voces, quod proferens intendit audienti notum fieri, & ad quod exprimendum designat sunt à linguæ authore, qui vocibus significationem est imperitus. Sed author linguæ Latinæ, & proferens has voces, *Homo est animal*, non intendunt exprimere neque notum fieri conceptum representantem hominem esse animal, sed obiectum huius conceptus, videlicet in re hominem esse principium sentiendi, ergo hoc est quod voces primario significant, & non conceptum representantem hoc obiectum. Confirmatur: voces substituantur loco conceptuum, ut id præsent audienti, quod proferenti præstant ipsi conceptus. Sed conceptus immediate significant obiecta: ergo & voces eadem obiecta immediate significant. Aduertas voces has conceptus, & cognitio significare immediate conceptus formales, quia ad illos significandos sunt impositæ.

Ex his respondetur facillè argumentis opposita sententiæ. Primò obiici solet: voces inuentæ sunt ad nostros conceptus manifestandos: ergo voces immediate significant conceptus. Respondeo has tantum voces, *conceptus cognitio*, & alia quæ habent eandem significationem inuentas esse ad manifestandos nostros conceptus, reliquas vero inuentas esse ad significandas res conceptas. Voces enim inuentæ sunt ut substituantur loco conceptuum, & ut expriment obiecta per conceptus representata. Instabis audiri hac voce *homo*, deuenio in cognitionem conceptus saltem apprehensui, quem habet proferens de re significata: ergo vox hæc significat conceptum proferentis. Respondeo audita voce homo, immediate me deuenire in cognitionem rei significatæ, & quia scio prolationem vocis supponere in proferente conceptum rei, quam vox significat mediare ferri in cognitionem conceptus. Si enim non cognoscerem rem per vocem significatam non ex voce conceptum respondentem rei significatæ perciperem. Quod docuit P. Smiglet. disp. 2. quæst. 1. vbi

ubi asserit voces immediatè significare res, & mediatè rerum conceptus. Posset etiam admissio antecedenti, consequentia negari, quia ad hoc ut vox aliqua significet aliquod obiectum, & sit signum proprium illius, non sufficit ipsam ducere in cognitionem talis obiecti, sed necessum est ordinatam fuisse ab illo, qui voci significationem imposuit ad tale obiectum manifestandum, cum autem hæc vox homo non fuerit ordinata ab auctore linguæ Latinæ ut duceret in cognitionem conceptus hominis, sed in cognitionem ipsius hominis, hinc fit tantum significare hominem, etsi æquè duceret in cognitionem hominis, & in cognitionem conceptus hominis.

9 Obiicies secundo: Voces non significant, nisi mediis conceptibus: ergo immediatè significant conceptus. Antecedens probatur: si non præcessissent conceptus prolationem vocum, voces nihil significarent quia non possent proferri ex intentione manifestandi id, quod conceptum non erat: ergo significant mediis conceptibus. Respondeo voces significare mediis conceptibus, à quibus virtutem significandi desumant tanquam à principiis, non verò mediis conceptibus significatis ut obiectis, supponitur enim existentia conceptus ut vox rem significet, non tamen supponitur conceptus significatus, ut vox significet rem. In hunc sensum interpretor P. Rubium asserentem lib. 1. de interpret. quæst. vnica, voces significare conceptus ut quo & res ut quod.

10 Obiicies: voces substituuntur loco conceptuum: ergo primariò significant conceptus. Concedo antecedens, & nego consequentiam, imò ex eo quod voces substituuntur loco conceptuum, infero id præstare voces exterius, quod interius conceptus: & sicuti conceptus internè res immediatè exprimunt, sic voces externè easdem immediatè significant.

11 Obiicies quartò: Si voces non significarent conceptus, nullum daretur mendacium, hoc enim consistit in eo quod voces significant conceptus distinctos, ab his per quos intellectus fert iudicium de re significata. Respondeo negando sequelam, & rationem adductam, in illius confirmationem. Mendacium enim consistit in eo, quod proferantur voces impostæ ad significandum rem alio modo se habentem, quàm ab intellectu iudicatur: seu in eo, quod proferantur voces, quæ substituta non sint iudicij, quod habet intellectus, sed alijs quod non habet.

12 De scriptura eodem modo ac de vocibus ferendum est iudicium, significant enim immediatè res ipsas, & non voces, quando enim epistolam amico scribo, non intendo illum certiorum facere de vocibus, loco quarum scripturam substitui, sed de rebus, vocibus, & scriptura significatis. Confirmatur: sicuti voces substituuntur loco conceptuum, ita scriptura substituitur loco vocum: ergo sicuti voces non significant immediatè conceptus, sed res, ita scriptura non immediatè res, sed voces significabit.

13 Obiicies ex Arriaga disp. 13. sect. 2. etiamsi quis perfectè sciat legere linguam Græcam, vel Hebræam optimèque cognoscat illarum characteres, res non cognoscat, si vocum significationem non cognoscat: ergo scriptura seu characteres non immediatè res, sed voces significant. Concedo antecedens, & nego consequentiam, ratio enim propter quam ignorans vocum significationem, & characteribus res non cognoscat, non est, quia characteres immediatè significant voces, sed quia eo ipso quod ignoret significationem vocum, ignorat significationem characterum, quia his non alio modo imposita significatio quam dicendo hi characteres hoc ordine scripti HOMO idem significant quod significat hæc vox homo, ac proinde si nescimus quid vox significet, nescire possumus, quid characteribus veniat significandum.

14 Obiicies secundo. Si respublica diceret, hæc vox homo significet lapidem: & non animal rationale, nulla variatione facta in scriptura variaretur significatio mediata scripturæ, & non immediata, quia semper significaret eandem vocem, & eodem modo scriberetur: ergo scriptura non significat immediatè rem, sed vocem. Respondeo in prædicto casu variandam esse significationem immediatam scripturæ, quæ semper est circa rem, & nunquam circa vocem, quia statutum est ut hi characteres HOMO idem immediatè significant, quod immediatè significat hæc vox homo, ac proinde ex eo præcisè quod variaretur significatio vocis variaretur significatio scripturæ circa

idem obiectum. Ex hoc inferes significationem scripturæ circa rem supponere significationem vocum, non verò voces ipsas ut prius significatas, sicuti de vocum significatione circa res diximus supponere conceptus significantes easdem res, non verò conceptus ipsos ut prius significatos.

CONTROVERSIA IX.

De natura syllogismi seu discursus.

DE natura discursus seu syllogismi egit Aristoteles lib. de priori resolutione, ideo præsentem Controvertiam hic instituo, licet illius materiam propriis ad Animalisticum, quàm ad Logicum pertinere non inficias ibo. Quæ pertinent ad structuram & dispositionem terminorum quibus syllogismus, seu discursus efficitur, explicavi Controu. 4. Summularum, nunc verò exactius illius essentia, aliisque proprietates examinabo.

PUNCTUM PRIMUM.

Quid sit discursus.

DISCURSUS dicitur sumptâ metaphora ab animalis motu, quod cum ex vno loco alium petit dicitur discurrere per illa loca, quæ excurrit. Sic intellectus mentaliter progreditur ab vno obiecto, cui per hanc cognitionem adhærebat, sicut animal loco per præsentiam, ad aliud obiectum, cui incipit adherere per aliam cognitionem, sicut animal incipit præsentari alij loco per præsentiam aliam. Secundum hanc metaphoram discursus ab Scoto definitur apud Conimbricenses in Prior. cap. 1. quæst. 2. art. 1. *Progressio intellectus ab vno obiecto in aliud.* Conimbricenses verò discursum definiunt, *Progressio intellectus ab vna cognitione in aliam.* Amplector definitionem Conimbricensem, quæ propriissimè conuenit formali discursui, definitio enim Scoti conuenit etiam discursui virtuali, ex vi cuius intellectus progreditur ab vno obiecto in aliud ut n. 2. explicabo. Dices, si vna & alia cognitio idem referant obiectum, intellectus potius sistere, quàm currere dicitur: ergo discursus, ex vi cuius intellectus currere dicitur ex vno in aliud, non est progressio intellectus ab vna cognitione in aliam. Ipsamet obiectio propriis visceribus solutionem sui ipsius includit, si enim quando vna & alia cognitio idemmet obiectum representant, intellectus sistit, & non currit, tunc non dicitur progredi, neque illa cognitionum successio poterit progressio dici: ergo progressionis nomē dicit tales cognitiones debere representare distincta obiecta, vel idem ut distinctum à se ipso ex diuerso modo representandi. Adde nunquam intellectum ex vna cognitione deuenire in cognitionem aliam circa idem obiectum eodem modo representatum, quia nulla cognitio inclinatur, neque determinatur intellectum ad aliam eiusdem omnino rationis, quia cognitio non alio modo ad aliam determinatur, quàm representando obiectum connexum cum alio in re vel in modo representandi, quod eâ ratione, quâ distinguitur ab obiecto primæ cognitionis ex vi cuius per secundam cognoscitur.

Discursus vulgò diuidi solet in formalem, & obiectiuum, qui appellatur virtualis discursus. Discursus formalis est ille, quem modò definiuimus, qui includit multiplicem cognitionem, ex vi quarum dicitur intellectus in vnam & aliam discurrere. Discursus obiectiuus seu virtualis dicitur, cum intellectus ex vno obiecto in aliud per vnicam tantum progreditur cognitionem, quod fit quoties intellectus cognoscit vnum in alio, veluti cum cognoscit obiectum in cognitione, principium productiuum in productione, & alia huiusmodi. Addunt nonnulli discursum obiectiuum, seu virtuale debere esse progressionem ex vno obiecto in aliud, aliunde non cognitum, ut